

91.31 JOEGOSLAVIË

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/5381	8 november 1991
Onderwerp Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 91/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/5381, d.d. 8 november 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland³

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
91/91

(Afgesloten 081000 NOV 1991)

Kroatië

De strijd in Kroatië is de afgelopen dagen zeer hevig geweest. Volgens Kroatische functionarissen heeft met name de federale luchtmacht gisteren groot-schalige aanvallen uitgevoerd op een groot aantal doelen, waaronder Osijek in Slavonië en Varazdin ten noorden van Zagreb. Vele plaatsen aan de belangrijke autoweg Zagreb-Belgrado zouden zijn getroffen. Tevens zouden de federale strijdkrachten (JNA) bij Pakrac in West-Slavonië een poging hebben gedaan door de Kroaten omsingelde Servische strijdgroepen te ontzetten. Overigens meldden Servische bronnen eveneens Kroatische tegenaanvallen op JNA-posities in Kroatië.

De leiding van de JNA heeft bekend gemaakt dat de federale marine opnieuw een blokkade heeft ingesteld voor een zestal belangrijke Kroatische havens met als doel de Kroaten ertoe te dwingen het beleg van JNA-installaties in Kroatië op te geven. In dit verband werd tevens gezinspeeld op een mogelijke raketaanval op Kroatische doelen.

Gisteren is melding gemaakt van beschietingen door de JNA van het oude fort van de Dalmatische stad Dubrovnik, waar zich Kroaten verschanst hebben. Kennelijk houdt de JNA zich niet (meer) aan eerdere beloften het historische centrum van Dubrovnik te zullen sparen. Overigens hebben JNA-bevelhebbers ter plaatse de verdediging van Dubrovnik gisteren opnieuw een ultimatum gesteld om zich over te geven. Dit is inmiddels verlopen zonder reactie van Kroatische zijde.

Gisteravond zijn de gevechten in Kroatië, met uitzondering van enkele traditionele gevechtshaarden, aanzienlijk afgenomen. Het vermoeden bestaat dat de JNA en de Servische strijdgroepen in Kroatië zich terughoudend opstellen met het oog op de bijeenkomst van EG-ministers van vandaag, waarop de kwestie van Europese sancties tegen Servië wordt besproken.

De Kroatische president Tudjman heeft de Verenigde Staten opgeroepen met militaire middelen de strijd in zijn republiek te beëindigen. In dit verband stelde hij de Amerikaanse regering onder meer voor eenheden van de Zesde Vloot naar de Adriatische Zee te dirigeren. Het pleidooi van Tudjman lijkt een nieuwe poging van zijn kant om het conflict in Kroatië te internationaliseren. Het kan ook worden uitgelegd als een bevestiging van de moeilijke militaire situatie waarin Kroatië zich bevindt.

Volgens een bekendmaking van het hoofdkwartier van het Vijfde Militaire District, dat [formeel] Slovenië en een groot deel van Kroatië omvat, is gisteren een begin gemaakt met de evacuatie van de JNA uit de garnizoenen Karlovac en Delnice in West-Kroatië. Dit wijst erop dat het de JNA-top ernst is met het ontruimen van die delen van Kroatië die niet door de Serviërs worden opgeëist. Deze ontruiming kan de JNA tevens in staat stellen de beschikbare middelen te concentreren op strijdgebieden die in politiek en strategisch opzicht van groter belang worden geacht. Het is echter opmerkelijk dat in de omgeving van

Karlovac de afgelopen weken nog sprake is geweest van gevechten tussen de JNA en Kroatische (para-)militaire eenheden.

Volgens de Servische pers bereidt Kroatië niet alleen verdere aanvallen voor op Servië, maar zouden ook 18.000 Kroatische militairen zich in de richting van Servische gebieden in Bosnië-Herzegovina hebben begeven. Hoewel deze berichten niet kunnen worden bevestigd, hebben zij reeds tot gevolg gehad dat een groot aantal Serviërs uit de bedreigde Bosnische gebieden naar elders is gevlucht. Het is overigens zeker niet uitgesloten dat Kroatische (para-)militaire organisaties, om ingesloten eenheden (met name in Vukovar) te ontlasten, de komende dagen op bescheiden schaal elders aanvallen zullen uitvoeren.

Servië/JNA

De leider van de belangrijkste autonome Servische strijdgroep in het Dalmatische kustgebied, kapitein Dragan, heeft gisteren in Belgrado verklaard dat de Servische regering een werkgroep heeft ingesteld die de vorming van een Servisch leger moet voorbereiden. Volgens Dragan zal dit leger uit 20.000 man gaan bestaan en binnen drie maanden ingezet kunnen worden.

Hoewel uit officiële Servische bron geen reactie is vernomen, is een dergelijke ontwikkeling alleszins mogelijk. Dit zou een zeer belangrijke ontwikkeling zijn, omdat de Servische regering van president Milosevic zich tot op heden tegen de vorming van een Servisch leger had verzet en had verklaard de JNA als enige legale krijgsmacht te erkennen. Mede gezien het feit dat de betreffende aankondiging werd gedaan door kapitein Dragan, een radicaal-nationalist die voorstander is van de vorming van een Groot-Servische staat, moet de vorming van een Servisch leger worden gezien als een concessie van Milosevic aan de extreem-nationalistische stroming in Servië. Deze heeft zich dan ook ingenomen verklaard met de genoemde aankondiging. De niet-communistische oppositieleider Draskovic verklaarde dat niemand nog vertrouwen had in de JNA, die volgens hem nog slechts bestond uit "communistische verraders".

Een mogelijk probleem voor de vorming van een Servisch leger zal de financiering zijn. In Servië is de productie door de burgeroorlog sterk teruggelopen. De Servische regering heeft geen effectieve economische politiek kunnen formuleren en zal naar verwachting niet in staat zijn voldoende fondsen op te brengen voor de langdurige inzet van een eigen strijdmacht.

Voor wat betreft de realisering van de Servische legerplannen zal overigens ook veel afhangen van de houding van de JNA-top. Deze heeft zich in het verleden verzet tegen de vorming van eigen krijgsmachten door Slovenië en Kroatië. De JNA is door de polarisatie van de afgelopen maanden wel steeds sterker op één lijn gekomen met Servië. Indien de legerleiding zich nu niet verzet tegen de vorming van een Servisch leger, verliest de JNA feitelijk zijn bestaansrecht als federale instelling. Wijst de defensietop echter het Servische initiatief af, dan loopt de JNA het risico te vervreemden van zijn laatst overgebleven achterban. In dit verband moet nogmaals worden gewezen op recente Servische uitingen van onvrede met de manier waarop de JNA de oorlog voert en het gebrek aan resultaten van die inzet.

Overigens moet worden opgemerkt dat het door Dragan geformuleerde doel van 20.000 man tamelijk bescheiden is. Een dergelijke strijdmacht zal in militair opzicht vermoedelijk niet opgewassen zijn tegen de Kroatische (para-)militaire organisaties. Tevens is van belang dat de genoemde 20.000 man waarschijnlijk grotendeels zullen worden gerekruteerd uit het reservistenbestand van de JNA in Servië, zodat de vorming van een Servisch leger naar verwachting weinig extra zou toevoegen aan de totale slagkracht tegen Kroatië.

Overigens heeft een relatief gematigde Servische oppositiepartij deze week een vredesvoorstel gepresenteerd. Op grond daarvan zouden alle huidige republieken onafhankelijk worden, waarbij de Servische enclaves in Bosnië-Herzegovina zich zouden losmaken en zelf zouden beslissen over hun politieke toekomst. Oppositieleider Draskovic heeft Milosevic opgeroepen alsnog de EG-vredesvoorstellen te aanvaarden, omdat zij geen nederlaag voor Servië, maar slechts voor de strategie van Milosevic betekenen. Overigens moet de uitlating van Draskovic eerder worden verklaard uit zijn oppositie tegen Milosevic dan uit het feit dat hij in zou stemmen met de in de EG-voorstellen opgenomen autonomie van de Servische minderheid binnen Kroatië. Er zijn aanwijzingen dat in ieder geval de extreem-nationalistische Chetniks voorstander blijven van de incorporatie van alle Servische gebieden bij Servië. Dit alles onderstreept de verdeeldheid onder de Servische oppositie over de te volgen koers.

Bosnië-Herzegovina

De leiders van de Servische organisaties in Bosnië-Herzegovina hebben aangekondigd komend weekeinde een referendum te zullen houden over de vraag of de Servische delen van deze republiek deel willen blijven uitmaken van Joegoslavië. Zoals bekend hebben de vertegenwoordigers van de Moslims en Kroaten in Bosnië-Herzegovina vorige maand, tegen de wens van de Serviërs in, de "soevereiniteit en ondeelbaarheid" van de republiek uitgeroepen. Als reactie hierop heeft reeds een aantal (geografisch verspreide) Servische regio's de autonomie uitgeroepen. Naar verwachting zal het grootste deel van de Serviërs er de voorkeur aan geven deel te blijven uitmaken van Joegoslavië.

internationale vredesinspanningen

Vandaag zijn, zoals gesteld, de EG-ministers van Buitenlandse Zaken in Rome bijeengekomen om te beslissen over strafmaatregelen tegen Servië, dat eerder deze week de EG-vredesvoorstellen heeft afgewezen. Er bestond vooraf onenigheid tussen de lidstaten over de te nemen stappen. Zo eiste Griekenland compensatie voor de schade die economische sancties tegen Servië zouden toebrengen aan de eigen economie. Ook de vraag of de EG nu moet overgaan tot erkenning van Kroatië en Slovenië, waarvoor Duitsland zich de afgelopen dagen wederom heeft uitgesproken, was onderwerp van discussie.

Onenigheid bestond ook met betrekking tot de voortzetting van de EG-vredesconferentie. Voorzitter Carrington had eerder deze week reeds gesteld dat hij de EG zou adviseren de conferentie te verdagen totdat Servië onder invloed van strafmaatregelen zijn standpunt zou herzien. Een aantal landen, waaronder Frankrijk en Groot-Brittannië, onderschreven deze zienswijze onderschreven. Duitsland sprak echter voorkeur uitgesproken voor voortzetting van de conferentie zonder Servië.

Volgens de jongste berichten is in Rome besloten tot het opschorten van alle handel en andere overeenkomsten tussen de EG en Joegoslavië. Tevens zal de EG de VN verzoeken een wereldwijde olieboycot tegen dat land in te stellen. Daarnaast wordt de mogelijkheid open gelaten van financiële hulp van de EG aan de republieken die een positieve houding tegenover het vredesproces innemen. Verder zal de EG-vredesconferentie over Joegoslavië naar verluidt voortgezet worden, waarschijnlijk echter, gezien de afwijzing van de EG-voorstellen, zonder Servische deelname.

Conclusie/voorzicht

De gevechten in Kroatië zijn de afgelopen dagen zeer hevig geweest. De (pro-)Servische strijdgroepen lijken echter hun activiteiten deels te hebben opgeschort in afwachting van de EG-zitting in Rome. De aangekondigde vorming

van een Servisch leger wijst erop dat de radicaal-nationalistische stroming in Servië aan invloed heeft gewonnen. Van belang zal ook zijn de opstelling van de JNA tegenover de Servische legerplannen. Het is echter onzeker of de militaire krachtsverhoudingen door de vorming van een Servisch leger in de genoemde, relatief beperkte, omvang wezenlijk zullen worden gewijzigd. De komende dagen zal de strijd in Kroatië naar verwachting verder toenemen.